

Μονή
Μεταμορφώσεως Σωτήρος
Αλεποχώρι Αττικής

Χορηγός έργου αποκατάστασης
Ίδρυμα Α. Γ. ΛΕΒΕΝΤΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Προστασίας Περιβάλλοντος & Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος Αλεποχώρι Αττικής

Ο ναός μετά το σεισμό του 1981

Η Μονή Μεταμορφώσεως Σωτήρος βρίσκεται σε πευκόφυτη πλαγιά στο Άνω Αλεποχώρι Μεγαρίδος, σε εξαιρετικά όμορφο φυσικό περιβάλλον, ένα από τα ωραιότερα που διατηρούνται ακόμη σχετικά αδιατάρακτα στην πολύπαθη αττική γη. Πρόκειται για ένα εξαιρετικής σημασίας μνημείο της μεσαιωνικής και νεότερης ιστορίας της περιοχής, καθώς διασώζει όχι μόνο το ιδιαίτερα ενδιαφέρον βυζαντινής εποχής καθολικό της αλλά -πράγμα εξαιρετικά σπάνιο- και τα νεότερα μοναστηριακά της κτίσματα χωρίς μεταγενέστερες επεμβάσεις και αλλοιώσεις. Το μικρό οικοδομικό συγκρότημα της Μονής περιλαμβάνει το καθολικό, μικρών διαστάσεων σταυρεπίστεγο ναό με τοιχογραφίες του 3ου τετάρτου του 13ου αιώνα και τα μοναστηριακά κτίσματα: την τράπεζα, τα κελιά, τους βοηθητικούς χώρους και το μανδρότοιχο του περιβόλου που μπορούν να χρονολογηθούν στο 18ο ή στον πρώιμο 19ο αιώνα. Κατά το σεισμό του 1981 το από χρόνια εγκαταλειμμένο συγκρότημα έπαθε σοβαρές καταστροφές, καθώς όλα τα κτήριά του κατέρρευσαν εν μέρει.

Τμήμα τοιχογραφίας του ναού

Ιστορικό αποκατάστασης

Αμέσως μετά το σεισμό του 1981 η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ξεκίνησε τις προσπάθειες για την προστασία του μνημείου που επλήγη. Κατασκευάσθηκε με την οικονομική συνεισφορά των μελών της προστατευτικό στέγαστρο για την προσωρινή κάλυψη του ερειπωμένου ναού του οποίου οι τοιχογραφίες βρίσκονταν σε άμεσο κίνδυνο διότι είχε πέσει ο θόλος. Η αείμνηστη Λασκαρίνα Μπούρα, μέλος του ΔΣ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ, πρωτοστάτησε στην προσπάθεια θεωρώντας πολύ σημαντικό να σωθεί ένα από τα τόσα πληγέντα μνημεία για το οποίο υπήρχε η σημαντική μελέτη της αείμνηστης Ντούλας Μουρίκη, μέλους επίσης του ΔΣ της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. Η Λασκαρίνα Μπούρα είχε λάβει τη διαβεβαίωση παραγόντων του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών ότι εάν προστατευθεί κατά τη διάρκεια του επερχόμενου χειμώνα, το 1982 θα υπήρχε μέριμνα για την αποκατάστασή του. Το στέγαστρο αυτό έσωσε πραγματικά το μνημείο, αφού η αποκατάσταση του έμελλε να πραγματοποιηθεί μετά από 22 χρόνια. Το 1987 εκπονήθηκε, κατόπιν προτροπής του καθηγητή Χαράλαμπου Μπούρα, από τη σπουδάστρια

Στήριξη καμάρας κατά την αποκατάσταση

του Τμήματος Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ Αναστασία Καμπόλη μελέτη με πλήρη πρόταση αποκατάστασης του μνημειακού συνόλου. Τη δεκαετία του 1990 έγιναν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία διάφορες μελέτες αποκατάστασης τμημάτων του συγκροτήματος, με βάση τις οποίες εγκρίθηκε από τη Διεύθυνση Αναστήλωσης Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων η εκτέλεση επείγουσών εργασιών στη Μονή. Το 2003 το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη ενέκρινε την πρόταση της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ για χρηματοδότηση του έργου αποκατάστασης του καθολικού της Μονής. Το καλοκαίρι του 2004 άρχισε το έργο, το οποίο ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο του 2006.

Εργασίες αποκατάστασης

Το μνημείο παρουσίαζε περιορισμένες σχετικά αλλοιώσεις από νεότερες επεμβάσεις (επίχριση όψεων, κατασκευή νέου δαπέδου από μωσαϊκά πλακίδια) και, κυρίως, σοβαρές ζημιές από το σεισμό του Φεβρουαρίου του 1981 (εκτεταμένες ρηγματώσεις στους

Ο ναός μετά την αποκατάσταση

τοίχους και στους θόλους και μερική κατάρρευση της θολοδομίας).

Οι εργασίες που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν τη συλλογή σπαραγμάτων των κατεστραμμένων τοιχογραφιών και στερέωση στη θέση τους των σωζομένων, στερέωση των διατηρούμενων τμημάτων των τοίχων και της θολοδομίας, ανακατασκευή των κατεστραμμένων τμημάτων των τοίχων και της θολοδομίας, ανάταξη του διατηρουμένου τμήματος της θολοδομίας, ανακατασκευή της στέγης με επαναχρησιμοποίηση των παλαιών και με νέα χειροποίητα κεραμίδια, κατασκευή νέων κουφωμάτων και αποκατάσταση επί μέρους στοιχείων.

Στόχος του έργου αποκατάστασης είναι η λειτουργική αξιοποίησή του ως προσκυνηματικού ναού και επισκέψιμου μνημείου.

Συντελεστές έργου

Το έργο αποκατάστασης έγινε με την εποπτεία της 1ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων του ΥΠΠΟ, με τη χρηματοδότηση του Ιδρύματος Α. Γ. Λεβέντη, τη μέριμνα και το συντονισμό του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ. Η επίβλεψη του έργου έγινε από το Γραφείο Αρχιτεκτονικών Μελετών Στ. Μαμαλούκος-Α. Καμπόλη-Μαμαλούκου και Συνεργάτες και τον Π. Κουφόπουλο, με τη συνεργασία του αρχαιολόγου Γ. Πάλλη. Η εκτέλεση των εργασιών πραγματοποιήθηκε από τη Μνημειοτεχνική ΕΠΕ και η συντήρηση των τοιχογραφιών έγινε από το συνεργείο του συντηρητή αρχαιοτήτων Μ. Κρασάγκη. Πολύτιμη ήταν η συνεργασία διαφόρων τοπικών παραγόντων με προεξάρχοντα τον εφημέριο των Βιλίων π. Πρόδρομο Σκορδαρά.

ΙΔΡΥΜΑ Α. Γ. ΛΕΒΕΝΤΗ

Το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη είναι ένα πολιτιστικό ίδρυμα που ιδρύθηκε το 1979 ένα χρόνο μετά το θάνατο του επιφανούς Κύπριου επιχειρηματία και πατριώτη Αναστασίου Γ. Λεβέντη σύμφωνα με τη βούληση και τις προσδοκίες του. Κύριος σκοπός του είναι η διατήρηση και η προβολή της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, ο οποίος επιδιώκεται με τη χρηματοδότηση, στην Ελλάδα, την Κύπρο και αλλού, προγραμμάτων αρχαιολογικών ανασκαφών, αναστηλώσεων και αποκαταστάσεων ιστορικών μνημείων και χώρων της αρχαιότητας, εκδόσεων καλλιτεχνικού, ιστορικού και αρχαιολογικού περιεχομένου, με την υποστήριξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών προγραμμάτων. Το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη χορηγεί 300 περίπου υποτροφίες το χρόνο σε μεταπτυχιακούς

φοιτητές όλων των κλάδων και τα τελευταία έξι χρόνια στηρίζει και τον αθλητισμό με την παροχή υποτροφιών σε νέους αθλητές. Παράλληλα δραστηριοποιείται, με ιδιαίτερη ευαισθησία σε προγράμματα για το περιβάλλον και την προστασία του. Σημαντική είναι η συμβολή του στην ιατρική και την επιστημονική έρευνα καθώς και το φιλανθρωπικό του έργο, στην Ελλάδα την

Κύπρο και τη Νιγηρία, όπου ο ιδρυτής του εργάστηκε και έζησε το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του.

ΙΔΡΥΜΑ Α. Γ. ΛΕΒΕΝΤΗ

Φραγκοκλησιάς 9, 15125 Μαρούσι
Τηλ.: 210 6165 232 • Φαξ: 210 6165 233

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ αγωνίζεται από το 1972 για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι κυριότεροι στόχοι της είναι η διαμόρφωση περιβαλλοντικής πολιτικής, η διάσωση βιοτόπων και τοπίων φυσικής ομορφιάς, η διάσωση μνημείων, παραδοσιακών οικισμών και ιστορικών τόπων, η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης. Το ειδικό Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς καταβάλλει προσπάθειες για την προστασία και την ανάδειξη του ελληνικού μνημειακού πλούτου. Οι κύριες δραστηριότητές του είναι παρεμβάσεις για τη διάσωση μνημείων ή ιστορικών οικισμών, η εξεύρεση χορηγιών για αναστηλώσεις τις οποίες επιβλέπει, η διοργάνωση συνεδρίων, σεμιναρίων, μαθημάτων, η παροχή υποτροφιών κ.ά.

Εάν σε νοιάζει πραγματικά

η διάσωση της φύσης και της πολιτιστικής μας
κληρονομιάς **γίνε:**

Φίλος: € 20

(φοιτητές και μαθητές: € 10)

Υποστηρικτής: € 50

Εθελοντής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
Προστασίας Περιβάλλοντος & Πολιτιστικής Κληρονομιάς

Τριπόδων 28, 10558 Αθήνα • Τηλ. 210 3225 245, Φαξ 210 3225 240
elet@ellinikietairia.gr, www.ellinikietairia.gr